

VESELĪBAS APRŪPES NOZARĒ STRĀDĀJOŠO UN PACIENTU ORGANIZĀCIJU UN POLITISKO PARTIJU

SADARBĪBAS MEMORANDS

2022. gada 7. septembrī, Rīgā

Zemāk parakstījušās veselības aprūpes nozarē strādājošo un pacientu organizācijas ar politiskajām partijām un to apvienībām noslēdz šo Sadarbības memorandu (turpmāk – Memorands) un vienojas par kopējiem mērķiem Latvijas veselības nozares sakārtošanā un uz cilvēku centrētas, rezultātu orientētas veselības aprūpes attīstības veicināšanā.

Memoranda galvenais mērķis ir valstiskā līmenī panākt attieksmes maiņu pret veselības nozari, kas ir Latvijas valsts, tautas un katra indivīda pastāvēšanas un labklājības pamats. Lai palielinātu Latvijas iedzīvotāju dzīvildzi un veselīgi nodzīvoto gadu skaitu, kā arī samazinātu novēršamo nāvju skaitu, nākamajos četros gados ir nepieciešams veikt būtiskas izmaiņas veselības aprūpes sistēmas organizācijā, mūsdienīgu pakalpojumu un zāļu pieejamībā. Lai sasniegtu šo mērķi un nodrošinātu veselības aprūpes sistēmas ilgtspēju, ir nepieciešams palielināt valsts finansējumu veselības aprūpes nozarei, tuvinot to Eiropas Savienības (ES) vidējam līmenim.

Valdības izdevumi veselībai (% pret IKP) pandēmijas laikā palielinājās praktiski visās ES valstīs. Rādītāja kāpumu ietekmēja gan papildus finansējums veselības aprūpei, gan arī IKP kritums lielākajā daļā valstu. Arī Latvijā veselības aprūpes finansējums ir palielinājies vairākus gadus pēc kārtas, tomēr tas joprojām ir zemākais starp ES valstīm – 4,8 % no IKP. Attiecīgi Igaunijā tie ir 6,7%, bet Lietuvā – 5,9%.

Saskaņā ar *Eurostat* 2020. gada datiem Latvijas valdības tēriņi veselības aprūpei (% īpatsvars no visiem izdevumiem) bija 11%, kas ir zemākais starp ES valstīm un būtiski atpaliek no vidējā rādītāja (15%), kā arī kaimiņvalstīm – Igaunijas (14,6%) un Lietuvas (13,9%).

Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) 2021. gada datiem Latvijā viena cilvēka ārstēšanai valsts gadā atvēl vien 1383,99 eiro, kas ir trešais zemākais rādītājs starp ES valstīm un ir trīs reizes mazāk nekā ES vidējais līmenis. Salīdzinājumam Igaunijā viena sava iedzīvotāja veselībā gadā investē 2327,34 eiro, bet Lietuva – 2302,54 eiro. Tas liedz Latvijas iedzīvotājiem pieeju mūsdienīgai ārstēšanai un zālēm, kas pieejamas citu ES valstu pilsoņiem, tādējādi turpinot būtiski pasliktināt mūsu cilvēku dzīves kvalitāti un sekmē emigrāciju uz citām valstīm. Savukārt slima un strauji novecojusi sabiedrība nespēj nodrošināt valsts ekonomisko izaugsmi, drošību un ilgtspēju.

Latvijā hroniski trūkst gan ārstu un ārstu palīgu, gan māsu un māsu palīgu, kā arī cita ārstniecības procesa atbalsta personāla, tāpēc nozarē strādājošie ir pārslogoti un izdeg, krītas veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāte un pacientu uzticība sistēmai. Ārstniecības personas tiek nodarbinātas pie vairākiem darba devējiem, radot ne tikai ilūziju par cilvēkresursu pietiekamību, bet arī radot papildus draudus veselības aprūpes sistēmai, piemēram, infekciju slimību izplatības risku.

Esošā darbaspēka vecuma struktūra un jauno speciālistu zemais īpatsvars jau tuvākajos gados draud ar nespēju nodrošināt līdzšīņējo veselības aprūpes pakalpojumu klāstu pieejamību, īpaši reģionos. Viens no galvenajiem problēmas iemesliem ir nekonkurētspējīgs atalgojums un lielā darba slodze.

Memoranda uzdevumi ir:

1. Lai nodrošinātu cilvēka centrētu un rezultātu orientētu veselības aprūpi, kopīgi strādājot panākt Latvijas veselības aprūpes sistēmas humanizāciju un debirokratizāciju.
2. Kopīgi sadarboties tādas veselības aprūpes politikas un publiski finansētas veselības aprūpes sistēmas veidošanā, kas visiem Latvijas iedzīvotājiem nodrošinātu vienlīdzīgu pieeju veselības aprūpes pakalpojumiem un zālēm, uzlabotu slimību agrīnu diagnostiku un ārstēšanu, celtu pacientu aprūpes kvalitāti.
3. Kopīgi izstrādāt un veikt nepieciešamās izmaiņas normatīvajā regulējumā, lai valdības izdevumi veselības aprūpei pieaugtu vismaz līdz 6,5% no IKP un Latvijas valdības tēriņi veselības aprūpei (% īpatsvars no visiem izdevumiem) tuvinātos ES vidējam rādītājam - 15%.
4. Kopīgi strādājot panākt, ka Latvijas valdība viena iedzīvotāja veselības aprūpei gadā novirza tikpat lielu finansējumu kā Igaunija un Lietuva, būtiski samazinot iedzīvotāju līdzmaksājumu apjomu.
5. Ieviest izstrādāto jauno atalgojuma modeli atbilstoši "Sabiedrības veselības pamatnostādņēm 2021. – 2027.gadam" un panākt, ka no 2027. gada veselības aprūpes nozarē strādājošo atalgojums katru gadu tiek palielināts par 10%, līdz tas sasniedz ES vidējo proporciju pret vidējo algu valstī.
6. Stiprināt veselības aprūpes sistēmas pārvaldību un kapacitāti, īpaši digitālās transformācijas jomā, reformējot un piesaistot jaunus un spējīgus cilvēkresursus veselības nozarei.
7. Lai palielinātu Latvijas iedzīvotāju dzīvildzi un veselīgi nodzīvoto gadu skaitu; kopīgi sadarbojoties dot ieguldījumu sabiedrības veselības pratības un pacientu līdzestības palielināšanā.

Parakstot šo Memorandu, visas puses apņemas kopīgi īstenot tajā iekļautos mērķus un uzdevumus, ievērot koleģialitāti un respektēt interešu un viedokļu dažādību, lai veicinātu Latvijas valsts un sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un labklājību.

Latvijas Ārstu biedrības prezidente Dr. Ilze Aizsilniece

Latvijas Jauno ārstu asociācijas valdes locekle Dr. Krista Brūna

Latvijas Māsu asociācijas prezidente Dita Raiska

Latvijas Republikas Neatliekamās medicīnas asociācijas prezidente Sarmīte Villere

Latvijas Ambulatorā dienesta ārstu palīgu profesionālās biedrības valdes priekšsēdētājs Juris Raudovs

Latvijas Onkoloģijas pacientu organizāciju apvienības "Onkoalianse" valdes priekšsēdētāja **Olga Valciņa**

AGIHAS biedrības valdes priekšsēdētājs **Andris Veikēniņš**

"Jaunā Vienotība" vārdā **Anda Čakša**

"Attīstībai/Par!" vārdā **Ilmārs Dūriņš**

"Apvienotais saraksts" vārdā **Ilze Ortveina**

Edvarda Smiltēna **Edwards Smiltēns**

Edgars Tavars **Edgars Tavars**

"Progresīvie" vārdā **Edgars Labsvīrs**

"Latvija pirmajā vietā" vārdā **Vladimirs Keidāns**

Zaļo un zemnieku savienības vārdā **Viktors Valainis**

"Republika" vārdā **Sabīne Ulberte**

Zaļo un zemnieku savienība **Armands Krauze**